1872. IV. évfolyam. **69. szám.** Szombat, ápril 6.

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A debreczeni baloldali párt közlönye.

Megjelen hetenként ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési árak:

Helyben és postán küldve.

Egy évre 10 ft — kr. ½ évre 2 ft 50 kr.
Fél évre 5 „ — „ Egyes szám 10 „

Előfizetési pénz s minden közlemény: **Főpiacz, Vecsey-ház földszint a** szerkesztőségbe bérmentve küldendők.

Előfizethetni helyben:

Telegdi K. Lajos könyvkereskedésében s a szerkesztőségnél. — Egyébütt a postahivatalok utján.

Hirdetési dij:

Öthasábos petitsorért 5 kr.
Nagyobb terjedelmü, mint szintén több izbeli hirdetések, alku szerint a legolcsóbb árért.

Bélyegdij: minden beigtatásért külön 30 kr.

„Nyilt-tér"-en megjelenő közlemény öthasábos sorra 15 kr.

Név- vagy bérmentetlenül beküldött kéziratok nem vétetnek tekintetbe. — Ugy szintén kéziratok sem adatnak vissza.

Akkor tanul, mikor már késő.

△ Lónyay gróf — mondják — pár nappal ezelőtt, nagy keservesen imigy sohajtott volna fel: „Ments meg uram isten engem az ügyetlen jó barátoktól!"

E keserves felfohászkodását pedig az idézte elé, hogy a sajtóirodának valamelyik praktikánsa megkisérlett egy irálygyakorlatot, melyben az „Ellenőr" által Lónyai gróf ellen a honvédelem ügyében irt czikknek hatályát erőködött semlegesiteni, vagy annyira-mennyire élét venni.

Ez époly kisérlet volt persze, mint midőn nagy ürméretü lövegek ellen kulcsi-puskával lépünk fel!

Az „Ellenőr" szemére veté a honvédelmi ügyérnek ama hibák legcsekélyebb részét, melyet, mint ilyen elkövet s szemére hányja, hogy még hiányzanak ama hivatalos közegekből többen a kérdéses ügyérség kebeléből, akiknek a n g a r i á j á t az országgyülés megszavazta, holott pedig ama hiányzó férfiakra a honvédelmi miniszteriumnál ilyen meg amolyan szükség lenne!

Nosza rajta! A sajtóiroda embereinek sem kell több: rohannak principálisukhoz az „Ellenőr" ama számával, megmutatandók, hogy megpocsékolta az a Csernátony a magyar h a d u r a t, Lónyayt.

De hajh! A principális sehol sem volt hamarjában található — a „Pesti Napló" egyik „Ausslaufer"-e pedig már ott várta a „félhivatalos manuscriptum"-ot, melyet a „P. Napló" aznapi száma volt befogadandó hasábjaiba. —

— Hajh! Mitévők legyünk már most? — tanakodtak a sajtóiroda férfiai, fejüket összedugva.

— Bizony ez baj! — szólalt föl egyikük. — De mindegy. Most csak az a kérdés, hogy lehet a nagy gyalázatból kis gyalázatot kisütni?

— Az nem nagy dolog — szólalt meg a hirhedett irodának egyik vezérszerepet játszó férfia. — Irjuk meg, hogy a „kegyelmes ur" még most tanulmányozza azt az izét, hogy vajon szükséges-e voltaképen a honvédelmi miniszteriumba mindaz a hivatalnok, akiknek fizetését az országgyüléssel megszavaztatta s még erre nézve először i n f o r m á l t a t n i ohajtja magát. — Ezzel majd port hintünk az „Ellenőr" szemébe.

És ugy lőn a mikint beszéle.

Persze, erre aztán az „Ellenőr" sem késett másnap megjegyezni, hogy: — „Schuster! Maradj a te kaptafád mellett!" — és hangsulyozta, hogy ki mitéle mesterséghez nem ért, ne fogjon ahoz, és hogy mily sajátságos az, midőn a honvédelmi miniszter ur négy hó mulva jő arra a gondolatra, hogy afelől informáltassa magát, szükségesek-e ama hivatali közegek, melyeknek fentartására szükséges összeget a költségirányzatban szerepeltette s azt szerencsésen megis szavaztatta.

Ily a sajtóiroda által elkövetett esetlenségre aztán méltán fohászkodhatott föl Lónyai gróf, hogy mentené meg a mindenható az ügyetlen barátoktól.

De hát az ügyetlenséget már nem lehete többé jóvá tenni. Ott figurált a végzetes czikk a „Pesti Napló"-ban!

Mondják, ennek a kifolyása az, hogy Ghyczy honvédezredesnek már a zsebében is van a honvédügyérségi kinevezésről szóló okmány.

Mi Ghyczy ezredesnek kineveztetését a honvédelemre nézve nagy nyereménynek tekintjük. Ő tudományos képzettségü katona, ki a honvédügynek okvetlenül nagy lendületet fog adni, s kétségkivül helyreütendi ama mulasztásokat, melyeket Andrássy és Lónyay grófok — mint nem katonák — illetéktelen szakmájukban önkintelenül minden lépten-nyomon elkövettek.

Ideje is valahára, hogy a szakértelemre tekintet legyen. Mert azt csakugyan nem is kivánhatjuk, nogy pl. a szabó vagy asztalos a harangöntéshez is értsen.

Nem vagyunk ugyan föltétlen hódolói eleve Ghyczy ezredesnek, mig tényeket nem észlelünk; azonban, ott hol a szakértelem és erély nem hiányzik, csak j ó a k a r a t k e l l; ezt pedig bátran következtetik mindazok, kik az ezredest közelebbről ismerik.

Ha majd az uj honvédelmi ügyér működését megkezdendi, figyelemmel fogjuk azt kisérni, kiemelve a vivmányokat, melyek munkálkodása folytán mutatkoznak, nem hallgatva el a hiányokat sem, melyek itt-ott a honvédségi ügyben tapasztalhatók.

Bizonynyal rajta lesz ő, hogy a honvédintézményt tökéletesitse s az oly nélkülözhetlen t e c h n i k a i c s a p a t o k a t létesitse; hogy a Ludoviceum mielőbb azzá váljék, a minek lennie kell; hogy a kor követelményeinek megfelelő jeles magyar katonai szaklap s a szaktudomány minden ágát felölelő jeles havifüzetek álljanak honvédeink rendelkezésére, addig is, mig ifju harczosaink az idegen nyelvekben átalában jártasak levén, a külföld szakirodalmában buvárkodhatnak annak idejében.

Efele nézeteket e lapban, mely a honvédügyet mindig kiváló buzgalommal karolta föl — gyakran hangoztatott egyik-másik munkatársa, persze, hiába! mert hát siket füleknek kurjongatott s a nem szakértő egyéneknek hyerogliphekben irogatott.

No de reméljük, máskép lesz az ezután. —

Lónyay gr. helyét mint honvédelmi ügyér mindenesetre oly férfi fogja betölteni, ki nem akkor tanul — mint ezt elődje tette — mikor már késő; hanem mint az ügyek részleteiben jártas, rögtön be fogja látni, hol vannak azok a hibák, melyek a két táblabiró-honvédügyér kezei alatt már-már ö r ö k ü l t b a j o k k á váltak.

— **Hová tünt** a régi lelkesedés? A katonáskodást a nép most is csak oly tehernek nézi, mint a Bach-világban. Hogyne, mikor a magyar kormány is ellene van még csak a magyar nemzeti hadsereg eszméjének is! A fővárosban feltünőleg sokan elszöktek a katonaság elől. Brassóban pedig 12 ujoncz jelent meg 131 hadköteles közül. Hová tünt a „gyöngy élet" v a r á z s a?

— **A királyi család** még a Gödöllőre rándulás előtt hadi szemlét fog tartani — a budai vérmezőn.

— **Az iparügyér** a hivatalos lap tegnapi számában rendeletet bocsát közzé a törvényhatóságokhoz, az iparügyek rendezése tárgyában. E rendelet különböző utasitást tartalmaz.

— **A makacs jobboldal** — ugy látszik, — késznek fog mutatkozni a választási törvény elejtésére, hogy ennek mellőzésével a hátra levő nehány napon az ugy nevezett reformjavaslatok vétethessenek elő.

Készülések a jövő választásra.

*** Az országgyülés jelen időszakának ünnepélyes bezárása e hó közepe táján várható. Ezzel a mostani honatyák megbizása is lejár.

Uj országgyülési képviselőket kell tehát választani.

Ime, ezzel a nemzet kezébe lesz ismét visszabocsátva a saját sorsa feletti intézkedés. Közeledik az idő, midőn a népnek nyilvánitani kell itéletét, hogy vajon megelégszik-é a mostani közösügyes állapottal, vagy óhajtja elérni ama czélt, melyet a népjogokat védő ellenzék tüzött ki maga elé?

A mult tapasztalása eléggé bizonyitja, hogy a választásoknál gyakran a vesztegetés ördöge megingatja a polgárok függetlenségét.

Pedig a nép, midőn saját meggyőződése ellen, mellékes érdekből veti az urnába szavazatát, mindannyiszor saját jóléte és hazája ellen feni a megölő gyilkot.

Hallgasson tehát ki-ki lelkiismerete szavára. —

A készülődések most már folynak országszerte a jövő választásra. Sorakoznak a pártok.

E mozgalmakról időnként mi is — hirlapirói tisztünkhöz képest — értesitjük olvasóinkat.

Lássuk, hanyadán vagyunk?

* * *

M á t é-S z a l k á n (Szatmármegye) jobboldali jelölt még nincs. A baloldal részéről U j f a l u s s y Sándor szolgabiró léptettetett fel, a 48-as párt Péchy Jenő, megyei volt aljegyzőt tüzte ki, s mint egy szélső baloldali lap irja, a választó kerület már eddig is csaknem átalánosan Ujfalussyra adta bizalmi nyilatkozatát.

B é k é s e n a jobboldal gr. Wenckheim Frigyest jelölte ki követül; a grófnak programmja már meg is jelent, s első fellépését is azzal kezdi, hogy nem mer határozott szint vallani. No de Békés biztos — az ellenzéknek.

E s z t e r g o m b a n is mozog a baloldal a követválasztást illetőleg, s ott mind a megyében, mind a városban kedvező előjelek mutatkoznak a bololdalra.

P o z s o n y b a n a kormánypárt Horn Ede kerületére Lónyai kormányelnököt akarja tukmálni. A gróf ur, — ugy látszik, — egy helyen nem szeret sokáig maradni. Ime, már hütlen akar lenni jelenlegi megbizóihoz. Vagy talán kerülgeti a zempléni — verébfészket?

S o m o g y m e g y e boglári kerületében Klementisz Gábor léptettetett fel.

S z i g e t v á r o t t a 48-as párt Mednyánszky Sándort tüzte ki.

Egy r é m h i r r e l zárjuk be jelen szemlénket.

A j o b b o l d a l K o l o z s v á r t G ö r g e i Á r t h u r t l é p t e t i f e l k ö v e t j e l ö l t ü l.

Ezzel tul van szárnyalva azon botrány, melyet a losoncziak követtek el — Forgách megválasztásával.

De mégis, hihetetlen e hir.

Görgeit nem viheti rá a lelkiismerete, — ha ugyan ebből még Világosról vitt el valamit, — hogy ő Magyarország honatyáinak székébe üljön. —

A nemzet képviselői Görgeivel egy teremben nem tanácskozhatnak a hon sorsa felett.

Isten! óvd is e csapástól,
Mi magyar hazánkat!

A törvényhatóságok szervezése.

*** N a g y v á r a d, ápril 4. (A tisztujitás folytatása.) Az uj törvényhatóság jövő tisztikara ma kiegészittetett. De előbb a tegnap megválasztott tisztviselők tették le az esküt.

Majd felvétetett a napirend, — a választás. Ime az eredmény.

Biztosok: Incze, Amigó J. Csobánczy, Vercsik M. Recht Ignácz, Csája, Rozvány.

Negyedesek: Szegedi, Gyarmathy, Ellenes, Bócz, Krishammer, Balassa, Keresztes, Ajtai, Kovács, Nagy Sándor.

Igtató és kiadó, a közigazgatésnál: Szücs István; a kapitányi hivatalnál Ballier Spiledon.

Kapitányi tolnok: Zilahi Gábor. Fogyasztási hivatal igazgatója: Heinrich István, segédje Szász E. ellenőre Matta.

Adóbehajtók: Sott, Lux, Száraz, Hegybiró: Balázs Gábor, Állatorvos Balog.

Irnokok: Nagy Arisztides, Csomák, Mike, Ujváry, Urbonowszki, Németh L. Nagy Antal, Kalicza K. Tőkés.

Levéltárnokul kineveztetett: Rédl Alajos.

S végül az elválasztott tisztviselők az esküt leteszik.

Holnap a fegyelmi választmány tagjai fognak megválasztatni.

Ülés végeztével a magát remekül viselő főispán — megéljeneztetett. És méltán.

Külföld.

* **Francziaország.** Miután a nemzetgyülés szünetel, Thiers beszélési vágyát most az állandó bizottságban elégiti ki. E bizottmányban Thiers közölte azt, hogy a belga kereskedelmi szerződés fel fog mondatni s okul azon nevetséges állitással lépett fel, hogy Belgiumból sokkal több a bevitel Francziaországba, mint Francziaországból Belgiumba. — Kék könyvet nem akar a nemzetgyülés elébe terjeszteni. A kereskedelmi szerződésre vonatkozó okmányok ugyan fognak közöltetni, de az ügynökök által e tárgyban küldött sürgönyök sokkal bizalmasabb természetüek, mintsem hogy azokat közzétenni lehetne. — A tanács kérdésére később azt mondotta, hogy igaz az, hogy a porta Tunisra vonatkozólag védnöki jogait ismét érvényesitette, de ezen igényekben semmi veszélyeztetés nem fordult elő Francziaország algiri uralmára nézve. Az orosz készülődések a fekete tenger mellett elkerülhetlen következményei a párisi egyezmény revisiojának, a mi pedig a háboru folyama alatt, tehát oly időben történt, a mikor Francziaország nem vethette tekintélye egész sulyát a mérlegbe. Francziaországnak ez ügyben nem lehetett egyebet tenni, mint bizonyos feltételek alatt beleegyezését nyilvánitani.

Az ünnep vasárnapján Versaillesben tartott minisztertanácsban fő tárgy volt a megüresült pénzügyminiszteri állomás betöltése. Ugyanis Goulard kissé terhesnek találja a maga gyenge vállaira nézve azon feladatot, hogy egyszerre pénz és kereskedelemügyi miniszter is legyen, s egy szuszra a kereskedelmi szerződések felmondásával, az uj gazdálkodási rendszer életbeléptetésével, a még megszállott vidékek felmentésével, az uj adók behozatalával, s még ujabbak kitalálásával foglalkozzék. Különben meglehet az is, hogy Goulard a pénzügyminiszteri tárczát, mint a mely iránt nagyobb előszeretettel viseltetik, fogja megtartani, s a kereskedelmi miniszterséget adja másnak át. Azt hiszik, hogy a jobbközép valamelyik tagja nyeri meg e tárczát. Különben az „Agence Havas" szerint még most sem mondtak le azon eszméről, hogy Perrier Kázmért ráveszik a pénzügyi tárcza elfogadására. Hogy Perrier, ki a szabad kereskedelem barátja, mimódon fog az angol és belga kereskedelmi szerződések felmondása után protectionista cabinetben tárczát vállalni, azt egyátalában nem értjük.

A hadikárpótlásból még 3 milliárd van fizetetlen; e kárpótlási összeg fizetésének kérdéséről a „Moniteur Universelle" irja: „Armin ur akkor, midőn Berlinbe utazott, nem vihette oda a franczia kormány végleges ajánlatát. Csak arra kéretett fel, hogy legyen rajta azon, hogy a német cabinet hajlandó legyen a megszállott területek minélelőbb való kiüritésére, s tudja meg, minő szándékkal vannak ez ügyben Berlinben, Thiers félt attól, hogy Pouyer Quertier visszalépése folytán Bismarck nézetei talán meg fognak változni. Minden esetet lehetőnek tartva Arminnal közöltetett, hogy a franczia kormány az előterjesztett tervezetek egyikéhez sem ragaszkodik egész komolyan, mindaddig, mig az utolsó pénzügyi müvelet teljesen liquidálva nincs, az az, a két milliárdnyi kölcsön fizetve nincs, ami pedig alig történhetik meg előbb, mint a jövő okt. hóban.

Az ó katholikus mozgalom nem talál rokonszenvre a franczia szabadelvü sajtóban. Még a „Journal de Debats" is, mely a voltairianismus mellett a gallican irányt képviseli, igen helyesnek találja, hogy a bordeauxi érsek a két antiinfallibilis papot méltóságától megfosztotta, s azoknak a papi ruha viselését megtiltotta. Csupán abban botránkozik meg, hogy rendőrbiztosok közremüködése vétetett igénybe. Az állam segélyének igénybevétele az ó catholikusok ellen annyivalinkább kelthet aggodalmakat, mert a csalhatatlansági dogma Francziaországban még nincs a concordatum szabályai szerint kihirdetve és elismerve. — Különös, azon Francziaország, mely a Bourbonok alatt együtt lángolt a jezsuiták elleni gyülöletben, most, a köztársasági kormányforma alatt a jezsuiták jármába hajtja magát.

* **Spanyolország.** A választások a fővároson kivül a kormány javára dőlnek el, azonban valószinüleg sok választás meg fog semmisittetni, mert lehetetlen, hogy pressiot ne gyakoroltak volna a választókra, vagy legalább is, hogy a választási névsorokat meg ne hamisitották volna.

UJDONSÁGOK.

* **A ref. lelkészválasztás** holnap lesz a városház helyiségében. A szavazás két helyen fog történni, u. m. a nagy és kis tanácsterem-ben. Figyelmeztetjük a választókat, hogy minél többen jelenjenek meg jogaik gyakorlására, és s z a v a z ó j e g y e i k e t o t t h o n n e h a g y j á k.

* **A zenede tegnapi hangversenye** élvezetes estét szerzett a nagy számban egybegyült közönségnek. Mind a kardalok, mind a magánelődások a tanárok sikerdus müködéséről tesznek bizonyságot. A magán előadásokból kitünt M á r t o n I m r é é, ki Ridley tanár gyönyörü magyar ábrándját nem mindennapi müvészettel játszotta el. J a k o b o v i c s K a t a l i n kisasszony althangja meglepő erővel és terjedelemmel bir, s valóban a legszebb reményekre jogosit; s bár ez alkalommal kissé el volt fátyolozva, mégis oly szépen és érzésteljesen énekelte a magyar dalokat, hogy a közönség négy izben kitapsolta. B a c s ó A l o i z i a kisasszony énekéért virágokkal és tapsokkal elhalmoztatott; C s a p ó E t e l k a kisasszony gyönyörü koszoruval jutalmaztatott; V e c s e y I r m a k. a. igen csinos rokonszenves hanggal bir, s azt igen ügyesen érvényesitette G e m m a szerepében, s a közönség e kedves gyermek énekét zajos tapssal jutalmazta. S z a b ó I l o n a és V i l m a kisasszonyok pedig szünni nem akaró tapsokat arattak. Elösmeréssel kell kiemelnünk a dal és zeneegylet közremüködését, különösen pedig R i d l e y és H i t e s i tanár urak vezetését, melynek a karmüvek, s leginkább Berlioz remek Rákóczi indulójának élvezetes előadását köszönjük. — Ridleyné tanitotta a gyermekkart, még pedig oly kitünően, hogy érte valóban dicséretet érdemel.

* **Szinészeink** közöl a legelőkelőbbek — R ó n a y kivételével — mind szerződtetve vannak már. Mándoky helyét Temesváry Lajos foglalandja el. V á r a d r a a z i d é n i s á t m e g y a t á r s u l a t a j ö v ő h ó n a p b a n, s e tekintetben őket a szinügyi egylet is segélyezendi; hogy mi mértékben, még előre nincs eldöntve.

* **Főiskolánkban** a jövő szorgalomszak holnapután, azaz hétfőn délelőtt fog megkezdetni.

* **Iparosainkat** figyelmeztetjük, hogy a bécsi világkiállitási magyar országos bizottmány ipari és bányászati szakosztályától körlevél érkezett városunk iparosaihoz; e levél, mely tájékozásul szolgálhat, pár nap alatt szét fog küldetni az iparosokhoz. Egyébiránt ennek kivonatát már mi is közöltük.

* **A gőzmalomtársulat** közgyülése, az 1871-ik évi üzleti eredményt illetőleg, illetékes helyről vett tudósitás szerint, többi közt azért nem tüzethetett ki ápril 28 ikánál előbbi időre, — mivel a s z á m a d á s o k f e l ü l v i z s g á l á s a, — a mi most e l ő l e g e s e n telesittetik, — még végeredményre nem juthatott. Ugy hallik, hogy az osztalék részvényenként 15 — 20 frt. körüli összeg leend; ami — az általános rosz üzletidőt tekintve — nem jelentéktelen, mivel egy részvény után 180 frt. fizettetett be.

* **A tegnapi hangverseny** összes bevétele 353 frt. 70 kr. volt; felülfizettek: Budaházi István 1 fr. 50 kr. ifj. Rácz György 50 kr. Kaszanyitzky Endre 60 kr. N. N. 1 fr. N. N. 30 kr. N. N. 30 kr. N. N. 50 kr. V. V. 30 kr. N. N. 60 kr. összen 5 frt. 60 kr.

* **A szinügyegyletnek** tegnap tartott választmányi ülésébe meghivatott a kormányzó bizottmány, hogy — miután a gyakorlat bebizonyitotta a fenálló szabályoknak e tekintetben kivihetetlenségét s czélszerütlenségét, adjon véleményt arról, mikép lehetne az intendatura és kormányzóválasztmány teendőik egymáshozi viszonyát a szinügy érdekében, szabatosabban meghatározni.

* **A jövedelmiadó** felszólamlási bizottság elnökévé C s i f f y L á s z l ó neveztetett ki, a belügyminiszter által a debreczeni pénzügyigazgatóság kerületére nézve.

* **Financzvilág** Ma reggel a fináncok a zsibvásárban megérezték a magyar dohány szagát, az árusokat meg is csipték, de — ősi szokás szerint — nem tudták a bajt szép csendben elintézni...

TÁRCZA.

LENGYEL KAMÆLEON.

— Beszély. —

(Folytatás.)

IV.

A sors kártyát kever.

Két óra volt éjfél után.

A vihar csilapodni kezdett, a felhők keble megnyilott s belőle sürü ködszerü eső hullott a kövezetre. —

Azon utczán, melyben Violenszky palotája áll, egy elzárt és két gyorsan ügető ló által vont kocsi robogott a nevezett palota felé.

A kocsis, hogy a szembe vágó hideg esőtől arczát némileg megóvja, féloldalt ült a bakon; ezen helyzete s a különben is sötét idő miatt nem vehette észre, hogy lovai előtt orosz fegyveresek állanak az utczán, valószinüleg, hogy a kocsit feltartóztassák.

— Megállj! — kiált a fegyveresek egyike oroszul a kocsisra, midőn a lovak már csaknem fejeikkel érték őt.

A lovak megállanak, az utonállók pedig a kocsi két oldalajtajához lépnek.

— Kik vagytok és mit kivántok? kérdi a kocsi belsejéből egy csengő női hang.

Egyike az oroszoknak, egy altiszt, kinyitja a kocsi ajtaját s kézi lámpájával a bentülő arczába világitva, durva hangon viszonozza:

— A czár őfelsége nevében lépjen ki a kocsiból, hogy személyes utasitásaimhoz képest szorosabb vizsgálat alá vegyük. —

— Én Iduna Violenszka grófnő vagyok; palotám 50 lépésnyire van innen, ha kedvök van a kocsit megvizsgálni, kövessenek odáig, ott eleget tehetnek utasitásuknak. Kocsis, hajts odább!

De a kocsis már nem volt a bakon; két orosz erővel rántotta le onnan a megrémült cselédet.

A müveletlen embereknek sterotyp jellege, hogy ha hatalmat éreznek megukban, gorombákká válnak.

Igy történt itt is.

Az altiszt hetyke gorombáskodással kiáltott a feltartóztatott urhölgyre:

Ha nem hagyja el a kocsit, azonnal legényeimmel fogom kiemeltetni.

Iduna megértette, hogy olyan emberekkel van dolga, kik sem születését, sem nemét nem tekintik.

Ki szállott tehát a kocsiból, hogy gyalog folytassa utját palotája felé.

Azonban alig tőn nehány lépést a nedves kövezeten, midőn hallja az altiszt hangját, midőn legényeinek a grófnő letartóztatását parancsolja.

A hölgy megáll, látja a katonákat utána sietni; egy parancsoló tekintetével utat nyit magának a szolgalelküeken keresztül s általok tiszteletteljes távolságból követtetve viszatér elhagyott kocsijához.

Mire vissza tért, az altiszt egy fekete köpeny, kalap és álarczczal kezében várja őt a kocsi ajtajában.

— Hová lett azon ur, ki kocsijában ült, s ki ez öltönyöket viselte?

Iduna elsáppadt a harag miatt —

— Ezek nem férfi ruhák; ez az én köpenyem és kalapom; velem egyetlen férfi sem ült a kocsiban.

— És ez álarcz? azt talán valamelyik külvárosi álarczosbálban viselte? — dörmögé az altiszt szemtelen gunynyal.

A hölgy arcza hirtelen kigyult, ajkai körül a megsértett büszkeség s szemeiben egy lesujtó villám czikázott.

Ujjait görcsösen ökölbe szoritva kiáltott a szemtelenkedőre:

— Nyomorult; ha rögtön el nem hallgatsz, szent Mihály sem véd meg haragom előtt. —

Az altiszt, mint minden goromba hetvenkedővel történt volna, megrettent az erélyes hangu s szikrázó szemü arisztokrata nő szavaira, de pár pillanat alatt összeszedve megfutott bátorságát, reá kiáltott egyik legényére:

— Lupuj kapj föl a bakra; ti pedig többiek az aszonyságot a kocsiba emelitek s kettő közzületek meiléje ül. A váracsba hajtunk, ott majd illendőbben fognak beszélni ő nagyságával.

Iduna elveszté lélekjelenlétét, karjait ön kényt fölemelé, hogy arczul vágja a szemtelen gunyolódót, de karja hátulról gyöngéden föl lőn tartva s az altisztnek ideje maradt hátra ugrani.

A feltartóztató kéz érintésére delejes borzadás futotta át a hölgy tagjait; nem látta, mégis kitalálta, ki legyen háta mögött?

Erejét, mely még fenmaradt, az aljas bántalmazás daczára, végkép kimerité a fájdalom, hogy oly férfiu tanuja meggyaláztatásának, ki előtt leginkább kivánt fényleni.

Szemeiből elhalt a harag villáma; azután alélva hanyatlott az őt fölfogó Sanопolszky karjaiba.

— Ne rettenjen meg, grófnő! — kéré őt franczia nyelven az ifju lengyel.

Azután a katonákhoz fordulva, oroszul folytatá:

— És ti azt gondoljátok, hogy egy haza kocsizó főrangu hölgygyel is ép oly büntetlen gorombáskodhattok, mint egy szegény közpolgárral? Rögtön elhordjátok magatokat semmire kellők, vagy holnap mindannyian lánczokra esztek tüzve, mint a veszett ebek.

(Folyt. következik.)

desen eligazitani, hanem egy kicsikét gorombáskodtak is. Erre volt nagy népcsődülés. Hogy aztán a Kerkápolyhuszirok nem voltak men tesek a kofák nyelvétől, azt mindenki hozzá képzelheti e modern alkotmányos képhez.

* **A szinhaz kertjét** is elkezdték csinositani; nagy kár, hogy e szép helyen nem lehetnek állandók az ültetvények, mivel a kapu még most sincs készen.

* **Szatira a sorstól.** Mig az alföld nagy része viz alatt van, addig Debreczenben csillag utczáról vizhiány miatt panaszkodnak. Van ugyan ott egy kut, de annak vize ihatatlan; pedig ott van két népes iskola is, mely bizonyosan megérzi a vizszükséget. Ajánljuk ezt az illetők figyelmébe.

* **Iparműkiállitás.** Debreczennek a kertészeti egylet már jó hirnevet szerzett Kecskeméten; itt, mint az általunk már közlött elő rajzból tudják olvasóink, iparműkiállitás fog rendeztetni. E kiállitásból városunk iparosai nem maradhatnak ki. Azért ajánljuk figyelmökbe a helybeli czéhekhez nem sokára megküldendő felhivást.

* **A honvédlovakkal,** melyeket ideiglenesen használatul kiváltanak, némelyek nagy üzérkedést visznek; közelebb is egy honvédló vakon adatott vissza, de bizony a gazda hanyagsága kitűnt, s másoknak példaadásul a ló ára, 180 ft. rajta megvétetett. Jó lesz ezt figyelemben tartani.

* **A vasar előjelei** — mint értesülünk, — már mutatkoznak a külső téreken, az áruhelyeket rendezik, s átalában a kültérek kezdenek népesedni.

* **A nepkertet** készitik a nyári idényre; már hozzáfogtak tisztogatásához; közelebb Bécsből diszfák is érkeztek a kert részére, s nem sokára át is fog adatni a közönségnek.

* **A „Tiszavidék" ferdit.** Azt mondja, hogy mi azon nyilatkozatára alkalmaztuk az impertinens szót, melyben kijelenti, mikép a választási jog megszoritása elleni törvényjavaslatra vonatkozó debreczeni petitió tárgyában általa jelzett „felsőbb utasitás" alatt a baloldali központi bizottmányt értette. Korántsem arra, hanem első megjegyzésére alkalmaztuk azt, mely általában s gunyosan „felsőbb utasitást" emlegetett. — Ez alkalomból ujra kijelentjük, hogy a debreczeni baloldal a petitiót sem ilyen, sem olyan felsőbb utasitás folytán, hanem saját kezdeményezése mellett hozta létre. Ugy látszik, hogy az a petitió dolga nagyon bántja a „Tiszavidék"-et. Nem csodáljuk, mert a hirhedett „debreczeni deák-párti többség" nagyon elülhet a petitiót aláirott 3901 baloldali polgár háta mögött.

, **Irodalom s müvészet.** A magyar történelmi társulat e hó 4-én ülést tartott. A Budán levő történeti emléktáblák gondozására bizottság küldetett ki. — Nyári Albert b. értekezett „Estei Hyppolit esztergomi érsek udvartartása I. Mátyás és II. Ulászló idejében." — Balássy Frigyestől „Sárosmegye régi elnevezése és önállóságáról, vagyis Abaujtól függetlenségéről" czimü értekezést olvasott fel. — A társulat évi közgyülése máj. 2-án lesz.

A plébános szinész, köznéven Bandi pap, ki a kunágotai paróchiából lépett a szinpadra, e hó 1-én Gyulán hangversenyezett. Szép bariton hangja van, de még iskolázatlan. A szini pályánszebb jövőt jósolnak neki.

A meteorologokhoz és tudósokhoz.

Balla K.-tól

(Pótharasztról.)

(Vége.)

Ha már a meteorologia (mint időtan) ily tévelygéseket, ámitásokat, előhaladásoknak nem borzad nevezni, sőt koszorukkal halmozza, igen természetes, hogy az előre nem mehet s a tudós világnak csak méltó okot nyujt a megvetésre.

Látván az időtannak e borzasztó tespedését, 24 évi fáradozást forditottam, hogy az időtan theoriáját megfejtsem s e világérdekü tudományt egészen uj alapokra fektessem. S mivel minden tudomány eredményétől méri az érdemet, 1862. évi julius 2. és 1864. évi jul. 4. két felolvasást tartottam az akadémia gyülésein, s az elsőbbiben megfejtettem az északi tény meséjét, mint az egyetemi vonzerő eleven ábrázolatát és alapját; az utóbbiban pedig kimutattam a természet müködései által bizonyitva a geographia-astronomia lényeges tévedését, miszerint a föld nem Kepler 3 törvénye szerint forog hoszad körben, melyek között a két első törvény homlokegyenest ellenkezik egymással, hanem évi köru'ában teljes körben végzi keringését, s naponkint egyenlő ivrészeket fut be, s e mellett mégis nap távolába s közelébe jut. — És hogy csak igy lehet kimagyarázni, az eklisztika ferdeségét s a föld villanydelejességének alapos müködéseit.

Mivel pedig a puszta feltevések s az ezekből vont következtetések csak a tudomány zavarai, számos időjóslatommal bizonyitám elméletem tisztaságát, melyek a hirlapok szerint többnyire mind teljesültek.

Nem mulaszthatom itt feljegyezni mellékesen, hogy 1871. évi október végén egy időjóslatot bocsáték közre, mi ha nem sikerült, mivel róla semmit sem olvastam, annak nem én s időtanom az oka, hanem azon csillagászati naptár, mely nélkül időt jósolni lehetetlen. Használtam pedig combinatiomhoz a magyar akadémia 1871. kiadott csillagászati naptárát, melyben kiki megláthatja, hogy szóról szóra ez áll a 78. oldalon: decz. 26. 10 óra 51 p. este holdtölte, — decz. 26. 11 órakor este a hold a föld közelében, holott decz. végén tett vizsgálódásaim után rájöttem, hogy a hold ekkor távolában volt s ugy vélem, hogy ha közelében lett volna, nagy károk okoztatának nyugoteurópa tengerpartjain, mert hogy a hold föld közelében más közremüködők közbejöttével, nagy esőzést s havazást okoz, bizonyos helyzeteiben, azt tapasztalta Magyarország keletészaki része is, midőn január 10-én a hold föld közelébe ért, és pedig az ujholddal egy időben és nagy havazást okozott. S eképen időjóslatomat e csill. naptár rontotta meg, mert nagy különbség van, az egyetemi vonzerőnek hold közelében vagy távolában müködései között.

Theoriám tisztaságáról tehát meg levén győződve, hosszas fáradozásaim sikeret, mintegy 150 ivre menő időtan czimü munkámban, több évvel ezelőtt elkészitvén, e munka, melyben minden állitás maga magáért megfelel, azóta itt pang kéziratban, holott büszkén lehet mondani, hogy a tudományok széles mezején „az egyetlen magyar szülemény."

Ezen szükségesnek vélt előzmény után a lebtan érdekében hasznosnak tartom figyelmeztetni az érdemes lebészeket és t. olvasókat a folyó évi febr. 4-én megjelent északfényre, melyről a „Hon" a „Debreczen" után talán legelőször közlött emlitést. Teszem pedig ezt oly czéllal, hogy mivel annyi hét alatt semmi tudományos vizsgálatot sem közlött róla senki, a közlöttek pedig mind hiányosak, — ez északfény is el ne tünjék ugy, mint sok ezer eltünt, melyek leirásából a tudomány épen semmit, vagy töredékes részleteket nyert; holott ki van mutatva, hogy az északfény a vonzerő ismeretét ábrázoló tüneménye s igy az időtan alapja.

Folyó évi febr. 4-én itt nálunk a Duna, Tisza közt eső helyiség fölött nappal is, este is egész homály boru volt, s midőn szobámból kimentem esti 7 órakor, az egész ég oly világos verhenyes boruval volt lepve, milyennel olykor holdtöltekor, vagy hajnalok előtt s után esős időben szokott látszani. S azt véltem, hogy talán az órám nem jól jár. S eme nagyon világos verhenyesség még 8 órakor is tartott, de ekkor már bejöttem, mint beteges a szobámba. Harmad, negyed nap már jelenték a hirlapok, hogy tul a Tiszán s az ország felsőbb részein rendkivüli nagy északfény mutatkozott.

E közlésekben helylyel itt-ott vannak érdekes leirások, de melyekből egy egészet alakitani nem lehet, holott ez érdekes tünemény, mely Rómában, Florenczben, Konstantinápolyban stb. is láttatott, nagyon megérdemelte volna a tudományos vizsgáltatást. — A photográphia nagyobb érdemet nem szerezhet, mintha ezt lefényképezte volna. — Azonban semmi tudományos vizsgálat nem közöltetett róla. Söt e helyett az illustrirt zeitungokban oly rajzok közöltettek az északfény alakjairól, melyek holmi tengeri kigyókat ábrázolnak, s beléjük függőlegesen s párhuzamosan villámokat rajzolának rája, melyeket a józan ész első tekintetre eszmecsodáknak itél.

Most tehát, midőn látom, hogy a szakértők hallgatnak, ide zárom ama kérdéseket, melyek az északfénynek nem megfejtéséhez, mert ez meg van fejtve, hanem bővebb ismerete bizonyitékául szolgálnak s a vonzerőt mint tükörben mutogatják. Kérvén minden lebészt s tisztelt olvasót, hogy a kérdések közül csak azokra legyen észleleteit közleni szives, melyeknek hitelességeért jótállhat; különben hibás vagy hiányos észleleteikkel csak a tudománynak ártanának, melyeket aztán a fertály-lebészek csak szemetelésre fordithatnának. Az ily hiteles észleleteket azután akár a „Debreczen"-be alkalmilag, akár hozzám (utolsó posta Monor Pest) alatt beküldeni sziveskedjenek.

A kérdések ezek:

1. Hány órakor s melyik csillagzatban kezdődött valamely világosság?

2. A világitó fény keletre vagy nyugotra terjedt-e előbb s mintegy hány percz után.?

3. Az egész fényfátyol mely csillagzatokon vonult végig keletről nyugotra vagy megforditva.

4. Nem vette e észre, hogy a tünemény tartama vége felé a fényfátyol iránya kissé el fordult kelettől dél felé; ellenben nyugoti vége ugyanannyival nyomult nyugotészak felé: s emlékeznek-e mely csillagzatokon állt e fényfátyol két vége?

5. Hány órakor kezdődött s végződött, mert vannak oly közlők is, kik végét hajnalra teszik, mások kik más időre, de van olyan is, ki febr. 5-én e fény megujulását látni állitá. — Mindez lehető ugyan, de hogy éjfélkor is látszott volna, aligha nem nagyitás. Ellenben, hogy febr. 5-én is megjelent, kevés változással az természetesnek látszik.

6. Igaz-e, hogy ragyogó fénysugárokat lövellett esti 7 óratájon? Itt azonban nagyon megkülönböztetendő, hogy a fénysugarak nem mind ragyogók. Ily ragyogók Vénus csillag sugárai, melyek a szemet kápráztatják, de hol csillámlások nincsenek, azok nem ragyogók.

7. E fényvonalak mely irányokban vonultak s mivel ezek nem szoktak villámként eltünni, hanem több perczig maradnak, emlékezik az észlelő, hogy a fénysugarok mily irányuak vonultak. — Volt e közöttök párhuzamos irányu és hány, a melyek nyugot-délnek vagy kelet-délnek vonultak, hány lehetett mintegy és mely csillagzatok alatt?

8. Volt-e a sarkcsillag irányában szakadozott darabos felhő s mikor?

9. Honnan fútt e tünemény tartama alatt a szél?

Mindenik részletes észlelet előmozditja a tudományt, ha leirása hiteles, ellenben csak zavarul szolgál.

Országgyülési tudósitás.

A képv.-ház ülése ápril. 6.

Elnök: Perczel Béla.

(Jelen: Bittó, Pauler, Lónyay, Tisza.)

Több kérvény adatik be a megvesztegetések és az öt éves országgyülés ellen. Ez alkalommal nyujtá be Tisza Kálmán is Debreczen város 3901 választópolgárának kérvényét a választási és az öt évi mandatumról szóló törvényjavaslatok ellen.

Horn Ede kérdi az elnököt, intézkedett e, hogy a házszabályok ama §-ának, mely a minisztereket az interpellácziókra válaszolni kötelezi, elég tétessék? — Elnök többet — mondá ő — nem tehet, minthogy kiadja az interpellácziókat.

Bittó felel a munkásügyben Hornnak és Táncsicsnak A vizsgálat 300 ivnyi, e terjedelem okozá a késést. — Ugyancsak Bittó felel Hornnak a magyar biróság itéletének Törökországban. végrehajtasása iránt Igéri törekvését, hogy erre törvény mielőbb legyen.

Napirend: a választási t.javaslat.

Először szót emel Simonyi Ernő.

A népet a jogélvezet emeli, fejleszti tehát legyen általános szavazati jog. Sajnálja, hogy az ellenzék két árnyalatának eltérő nézete van. A parlament méltósága Lónyai kormányelnökké lételéig nem volt veszélyeztetve, de ő az országgyülést erőszakosságával kátyuba vezette.

Plathy épen az általános szavazatijog védelmére elmondottakból győződött meg arról, hogy az még nálunk nem helyes s ezért Csernátony módositványát fogadja el.

Ezt fogadja el Makray László is.

Utána Babes Vincze szólalt fel. Beszédét holnap folytatni fogja. Ülés vége d. u. 2 órakor. Este nem volt ülés.

Fővárosi értesitő.

** Világosságot kérnek a pestiek; közelebb a gyüléshez kérvényt intéztek, hogy még egy uj gázométer állittassék fel.

** Greguss Ágost az egyetemen a festészet jellemzését s a vers széptani elméletét adja elő a nyári félévben.

** Bajor Lipót a királyné tivére tegnap előtt Budára jött látogatni.

** Gyászhir. Klauzál Gáborné édes atyja dr. Kovács János meghalt. Béke porainak!

Belföldi hirek.

, Kuriózum. Nagy Kállón a reáliskolában a protestáns növendékeknek egy kathólikus egyén Bozóki igazgatótanár tanitja a vallást. Gyönyörüséges állapot!

, Sarkadon tegnap végeztett be a szalontai ref. egyházmegye gyülése; a tárgyak leginkább személyi érdeküek.

Délutáni posta.

— Pest, ápril 5. Az országgyülés ápril 16-án fog befejeztetni; a törvényhatóságok pedig felhivatnak, hogy ápril 22-kén tartsák meg a közgyüléseket a választási középponti bizottmányok alakitására.

— Nagyvárad, ápril 5. A fegyelmi bizottmány tagjai ezek; megválasztattak: Milye Gyula, Tokodi Ágost; kineveztettek: Hoványi Lajos, Kubinszki Lajos; elnök: Nagy József, ki a virilitás ellen oly keservesen zokogott. Patai András főispánnak tapintatosságáért jegyzőkönyvi köszönet szavaztatott.

Madrid, april 5. A kormánypárt 67, az ellenzék 26 kerületben győzött. Villalbában rendzavarás történt, melynek alkalmával két egyén megöletett, tiz megsebesült.

A „Debreczen" eredeti

MAGÁNTÁVIRATAI.

*** Páris, ápril 6 A kamara többségének küldöttei, Merode és Coreelles Rómába utaztak, hogy a pápának hódolatukat kifejezzék.**

*** Konstántinápoly, ápril 6. Azon hir, hogy Milán szerb fejedelem egy orosz herczegnőt jegyezne el, megczáfoltatik.**

*** Prága, ápril 6. Schwarzenberg herczeg hét tisztjének adományozott jószágokat, hogy a feudal pártnak szavazatokat nyerjen. A császári rescriptummal üzött visszaélések miatt minden kioszk bezáratott. A vizsgálat folyamatban van.**

Távirati tudósitás

a bécsi tőzsdéről ápril. 6 ról.

Arany . 5 frt, 26 kr. — Ezüst . . 108 frt — kr.

Nyilttér.

Eladó épületfa.

Nagyujutczán Serli Ede 1682-edik számu házánál 65 szál 4 ¼ öles hosszu jó állapotu szarufák, ahoz tartozó kötés fákkal együtt. — ezen kivül 16 köböl ótott mész, és több jó állapotu ajtó és ablak vasrostélylyal együtt jutányos árban eladó. 178 1—1

Felelős szerk. és kiadótulajdonos: **OLÁH KÁROLY.**

H I R D E T É S E K.

Hirdetmény.

Van szerencsém a n. érdemü közönség tudomására juttatni, miszerint

a konyári sóstói fürdőt

f. évi május 1-jén megnyitandom, s hogy azon fürdőt egészen ujonan berendeztem, zuhanyozót készitettem, szóval mindent elkövettem, mivel tisztelt vendégeim kényelmére lehetni véltem.

175 1—3 **Özv. Tornay Ferenczné.**

Diszmü-áru kereskedésbe

felveendő egy jó házból származott 14 vagy 15 éves oskolázott ifju, bővebb utasitást ad a szerkesztőség.

171. 2—3.

Felhivás.

Az érmelléki takarékpénztár részvényalairóit tisztelettel felkérem és felhivom, hogy folyó évi április 12-én Székelyhidon a városházánál alakuló közgyülésre és az első részletfizetés határidejének meghatározására vagy személyesen vagy részvényes meghatalmazottjaik által jelenjenek meg.

Kelt Székelyhidon, 1872. ápril. 2.

170 2—3 megbizásból **Balogh Lajos** ügyvéd, ideiglenes jegyző.

Eladó majorsági föld.

A pályi ut mellett 2 hold majorsági föld 1 tanyai épülettel, ólakkal akollal, tengeri tartóval minden órán örök áron eladó.

Értekezhetni a tulajdonos **Tóth Józseffel**

165 3—3 Bárány utcza 2437 sz. a.

Hirdetés.

A jankai 215 sz. telekkönyvbe irt 3 hold 100 négyszög ölet tevő 24 és fél kapában munkált jankai, pajta épületes, szüretelő edényekkel ellátott szőllő, a hozzá tartozó diószegi 1185 sz. tkönyvbe irva levő ugynevezett padalyai pinczével együtt, szabad kézből eladó. Értekezhetni iránta Debreczenben naputczán 2498 sz. a. lakó tulajdonossal. 162 3—3

Eladó szőllőveszők.

Néhai Karap Sándor sétakerti szőlőjéből különbféle leguemesebb vegyes muskotály és egyéb asztali nem különben passatutti szőlőveszők kaphatók vagy rendelhetők. Jóságáról jótáll

177 1—3 **Ormós Gábor** fűszerkereskedő.

Kőszéneladás.

Az alólirt szén-ügynökség a n. t. iparos és egyátalán szén-fogyasztó közönség szives tudomásra hozza, hogy az itteni piaczon különféle legjobb minő-égü morvai osztraui és porosz széntajokból raktart fog tartani.

Kassa és a Tiszavidékének képviseletét *Donáth Ede* ur (Kassán malomutcza 2. sz. a.) vette át, kihez mindennemü becses megbizás közvetlenül intézendő.

A cs. kir. szab. Kassa-Oderbergi vasut szén-ügynöksége.

Die gefertigte Kohlen-Agentur erlaubt sich den Herren Industriellen und anderen Kohlen-Konsumenten die höfliche Anzeige zu machen, dass sie am hisiegen Platze ein Lager von diversen bestrenommirter Mährisch Östereichisch- und Preusischen Kohlen-Gattungen unterhalten wird.

Die Vertretung für Kaschau und Theis-Gegend hat Sie an Herrn Eduard Donath in Kaschau Mühlgasse Nr. 2. übertragen, an welchen sämmtliche geehrten Aufträge zu richten sind.

Kohlen-Agentur

der k. k. priv. Kaschau-Oderberger Eisenbahn.

614. 5—6.

Szathmáry testvérek.

divat s nőiruhakészitési terme Széchenyi utczán

Debreczenben.

Ajánlja a nagyérdemü közönség becses figyelmébe ujonnan érkezett tavaszi napernyőit, a legdivatosabb tavaszi felöltőket és női kalapokat, lehető legolcsóbb árakban.

Napernyők eredeti gyári árakban kaphatók.

74 8—?

Haszonbérlet kerestetik.

Kerestetik haszonbérbe Debreczentől 1 s fél—2 óra járásnyira egy földbirtok, mely négyötnyilas terjedelemmel bir, s rajta alkalmas lakó, s gazdasági épületek vannak.

Ajánlatokat elfogad, s felvilágositással szolgál a „Debreczen" szerkesztősége. 157 3—?

Árverési hirdetés.

A debreczeni kir. járásbiróságnak 1872-ik évi március hó 7-én 1153 sz. a kelt végzése folytán, ezennel közhirré tétetik, miszerint özv. Lakatos Gáborné Erdődi Anna felperes részére. Nagel Jakab és Botka Juliánna alperesektől 70 fr. h zbér tartozás s jár. erejéig le, illetőleg felülfoglalt ingóságok, nevezetesen: több nemü szobabeli butorok nevezet alperes helybeli piaczutczai 1656 sz. a. lakásokon f. é. april 10-én d. e. 9 órakor nyilvános árverés utján készpénz fizetés mellett el fognak adatni.

Mire a venni szándékozók meghivatnak.

Kelt Debreczen 1872 ápril 2.

172 1—3. Bányai Vincze kir. járásbirósági végrehajtó.

Eladó luczernás.

A téglás kertben az első járásban 19 kapa luczernás két tagban minden órán eladó.

Értekezhetni a tulajdonos

Szabó Bálinttal

Debreczenben hatvan-külváros 3373. sz. a.

174. 2—3.

Debreczen, 1872. Nyomatott Telegdi L. betüivel.